

NÄKÖKOHTIA MAAVOIMIEN OPERAATIOTAIDON JA TAKTIIKAN KEHITTÄMISESTÄ PUOLUSTUSVOIMIEN EDELLYTYKSET HUOMIOONOTTAEN

Yleisesikuntaeverstiluutnantti A-I Iisakkala

1. JOHDANTO

Seuraavassa pyritään esittämään periaatteellisia näkemyksiä maavoimien operaatiotaidon ja taktiikan kehittämisestä tavanomaisessa sodassa. Tarkastelussa on rajoitettu niihin taloudellisiin edellytyksiin, joita yleisesti voidaan katsoa puolustusvoimilla olevan. Lähdeaineistoon ei ole merkitty eri virka-asemassa olleiden henkilöiden vuosien mittaan esittämiä kokemuksia, mielipiteitä ja ajatuksia, jotka ovat vaikuttaneet tehtyihin johtopäätöksiin eikä ohjesääntöjä.

Operaatiotaidolla ymmärretään tässä esityksessä itsenäisestä operatiivisesta suunnasta (sotatoimesta) vastuussa olevan johtoportaan — sotilasläänin tai armeijakunnan — sotatoimen suunnittelua, valmistelua ja suoritusta.

Taktiikalla ymmärretään vastaavasti sotatoimesta vastuussa olevalle johtoportalle alistetun prikaatin tai sitä pienempien joukkojen taistelutaitoa samoin kuin taistelussa yleisesti tai aselajikohtaisesti käytettäviä keinoja, menetelmiä ja periaatteita.

Sotatoimella ymmärretään sitä taistelun kokonaisuutta, jonka tuloksena vastassa oleva vihollinen lyödään tai sille tuotetaan sellaiset tappiot, että se menettää kykynsä jatkaa hyökkäystä ja lisäksi estetään sitä saamasta haltuunsa puolustajan kannalta ratkaisevia alueita. Sotatoimi jakautuu yleensä alueellisen puolustuksen periaatteiden mukaisesti suoja-, vakauttamis- ja ratkaisuvaiheisiin sotatoiminta johtavan johtoportaan toiminnan kannalta.

Esityksen painopiste on suurhyökkäyksen torjunnan edellyttämän operaatiotaidon ja taktiikan kehittämisessä. Aselajitoimintoja ei ole sisällytetty tarkasteluun eräitä yksittäisiä mainintoja lukuunottamatta. Taktiikassa ei käsitellä viivytystä.

Tähän mennessä tuskin lienee käyty ainuttakaan sotaa, joka ei olisi tuonut yllätyksiä taistelukentällä. Vaikkakin sotatoimien luonne on voitu melkoisella todennäköisyydellä ennustaa joko molempien tai vain toisen, aikaansa seuranneen osapuolen taholla, on aina itse taistelussa korostunut joku tekijä siinä määrin, että on tarvittu tai olisi tarvittu kykyä sopeutua tilanteeseen ja muuttaa joitain menetelmiä tai asejärjestelmien käyttöperiaatteita. Tuoreimpana ja selkeänä esimerkkinä ovat Lähi-idän sodat 1967 ja 1973.

Edellisessä "6-päivän" sodassa Israelin ilmavoimat tuhosivat arabien panssarivoimien ytimen ja raivasivat tien Israelin maavoimille. "Jom Kippur"-sodassa puolestaan Israelin panssariaseen oli murrettava egyptiläisten puolustus ja tuhottava ilmatorjunta, jotta ilmanherrsus ja sen myötä operaatiivapaus saavutettiin.

Seuraamalla tarkoin taktiikan menetelmien ja asejärjestelmien kehitystä voidaan saavuttaa sellainen arvioinnin taso, että perustavaa laatua olevia yllätyksiä ei todennäköisesti sodan alkuvaiheessa ilmene. Tämä edellyttää myös sodan ajan johtajiston koulutustason jatkuvaa ylläpitoa. Operaatiotaidon ja taktiikan kehittämisen tavoitteena tulee olla sellainen välineen ja menetelmien kokonaisuus, jolla on valmius mukautua kuhunkin eteentulevaan tilanteeseen.

Puolustusvoimien käytettävissä olevat taloudelliset edellytykset eivät aina mahdollista operaatiotaidon ja taktiikan vapaata kehittämistä. Kehittämisen tulee perustua olemassa olevaan materiaaliin, jota uusitaan ja täydennetään. Taistelutehoa on pyritty nostamaan erityisesti ilmatorjunnan, panssarintorjunnan ja epäsuoran tulen määrän, laadun ja ulottuvuuden kehittämällä. Operaatiotaidon kannalta kehittäminen painottunee edelleen liikkuvuuden ja johtamismahdollisuuksien kehittämiseen. Uusien ase- ja taisteluvälinejärjestelmien mukaanoton operaatiotaitoon ja taktiikkaan tulee tapahtua silloin, kun päätös näiden hankinnoista on tehty.

Valtakunnan puolustaminen toteutetaan alueellisen puolustusjärjestelmän puitteissa käytävällä alueellisella taistelulla. Puolustusvoimien taktiikkaan, organisaatioihin ja toimintamalleihin vaikuttaa olennaisesti puolustusdoktriinin perusajatus eli miten ja millaisin tavoittein nähdään hyökkäyksen torjunnan olevan mahdollista ja tarkoituksenmukaista käytettävissä olevien joukkojemme suorituskyky huomioon ottaen. Erityisen merkittäväksi kohoaa ajankäytön merkitys — pyritäänkö nopeaan tulokseen vai onko edullisempaa voimien käytön kannalta valmistautua pitkällä aikavälillä tapahtuvaan ratkaisuun.

2. SODAN KUVA. ARVIOITU KEHITTYMINEN. JOHTOPÄÄTÖKSET

Operaatiotaitomme, taktiikkamme ja puolustusvoimien suorituskyvyn kannalta on ratkaisevaa tulevan sodan kuva eli arvio hyökkääjän tavoitteista, kei-

noista, menetelmistä, organisaatioista, taktiikasta ja sotavarustuksesta. Erityisesti tulee kiinnittää huomio hyökkääjän joukkojen käyttöperiaatteisiin ja asejärjestelmien käyttömenetelmiin, joihin se perustaa menestyksensä.

Eri suurvaltojen sotilaslehdistöissä julkaistuista kirjoituksista sekä käytettävissä olevista sotakokemuksista voidaan tehdä johtopäätös, että suurvaltojen päätaistelumuoto on hyökkäys. Kaiken kehittämisen motivaationa on iskukykyyn kohottaminen. Käytännössä tämä merkitsee koulutuksen, asejärjestelmien ja organisaatioiden painottamista hyökkäiskykyyn hyväksi. Puolustustaistelu on suurvaltojen kannalta toissijainen vaihtoehto, johon joudutaan olosuhteiden pakosta tai tilanteessa, jossa omien joukkojen hyökkäystä vasta valmistellaan. Useissa tapauksissa nähdään puolustustaistelu voitavan suorittaa liikkuvana puolustuksena, joka koostuu alayksiköiden rajoitetuin tavoittein suorituista vastahyökkäyksistä.

Hyökkäyksessä korostuvat jatkuvuus ja nopeus eli aloitteen säilyttäminen. Sen lisäksi, että joukkojen käyttöperiaatteet ja itse hyökkäyksen mekaniikka ovat varsin yksinkertaisia ja suoraviivaisia, korostetaan kuitenkin, että taistelukentällä tilanteiden vaihtelut ovat nopeita ja yllättäviä.

Hyökkäyksen tavoiteena suurvaltojen sodankäynnissä on vastapuolen joukkojen tuhoaminen ja tärkeiden kohteiden valtaaminen. Operatiivisesti nämä tärkeät kohteet ovat liikenteellisiä keskuksia, joista avautuvat hyvät hyökkäyksen jatkomahdollisuudet. Strategisesti tärkeät kohteet ovat joko hallinnollisia keskuksia tai alueita, joiden taloudellinen merkitys on huomattava eli joiden haltuunoton voidaan katsoa heikentävän vastapuolen kykyä sodankäynnin jatkamiseen.

Hyökkäys pyritään suuntaamaan liikettä edistävien alueiden kautta. Sitä hidastavat alueet kierretään. Painopistejattelu on selkeästi korostunut. Painopisteen muodostamiseksi nähdään useita eri tapoja. Päämenetelmänä on sekä joukkojen että materiaalin käytön massoittaminen painopistesuuntiin. Esimerkiksi Varsovan liiton maissa on tarkoin normitettu joukkojen ja materiaalin käyttö. Suurvaltojen taktiikassa lähdetään periaatteesta, että puolustajan asemat ovat aina läpäistävissä murtokohdassa. Sivusuunnat ja hyökkäyskärkien välialueet jäävät yleensä varsinaisten joukkojen käytön ulkopuolelle ja ne varmistetaan ensisijaisesti lentotiedustelulla. Sivustojen suojaamiseen käytetään hyvän maastoliikkuvuuden omaavia joukkoja ja maavoimien lentojoukkoja.

Suurvaltojen aseteknologian kehittymistä meidän kannaltamme tarkasteltaessa kiintyy huomio ensisijaisesti seuraaviin seikkoihin:

- panssarivaunujen panssarointi kehittynee siten, että kertasinkojen tai vastaavien panssarintorjunta-aseiden suhteellinen teho tulee heikkenemään, eli tarvitaan useita osumia vaunun tuhoamiseksi sekä myöskin tehokkaampaa läpäisykykyä

- rynnäköpanssarivaunujen käyttö itse taistelussa lisääntyy. Murtoon pyritäessä niiden käyttöön liittyy yhä enenevässä määrin epäsuora tuli herätetäi vastaavin syyttimin. Tämä merkitsee puolustajan taistelukyvyyn suhteellista heikkenemistä murtoalueella ja sen läheisyydessä,
 - joukkojen operaatiivinen liikkuvuus ei lisääntyne olennaisesti nykyisestään. Sen sijaan ilmakuljeteisten joukkojen käyttö taktillisiin maahanlaskuihin hyökkäyksen nopeuttamiseksi ja puolustajan reservien ja johtoportaiden eliminoinemiseksi kasvaa. Ilmakuljeteisten joukkojen käyttö meidän oloisamme on edullista varsinkin maamme pohjoisosissa,
 - ainakin eräiden joukkojen maastoliikkuvuus on hyvä, mutta suurvaltaorganisaatioiden riippuvuus tiestöstä säilynee nykyisellään,
 - taisteluhelikopterien ja maavoimien välittömään tulitukeen tarkoitettujen lentokoneiden määrä kasvaa, tulivoima lisääntyy ja asevaikutus tehostuu. Meidän kannaltamme olennaisena tosiasiana voidaan pitää sitä, että lentäjän on edelleenkin nähtävä maali, jota hän tulittaa. Tykki- ja rakettiaseistusta käyttäen lentokone voi tulittaa vain yhtä kohdetta kerrallaan. Rynnäköilmavoimat tarvitsevat peitteisessä maastossa toimiessaan joko maatai lentotulenjohdon.
 - elektronisen sodankäynnin merkitys kasvaa. Erityisesti kehitys vaikuttanee ilmapuolustuksen ja ohjusten teknologiaan sekä hyökkääjän tiedustelukyvyn lisääntymiseen. Elektronisen sodankäynnin menetelmillä hyökkääjä pyrkinee lamauttamaan meidän tiedustelumme, tulenkäyttömme ja johtamistoimintamme,
 - pimeätoimintavälineistöä on suurvaltaorganisaatioissa kehitetty varsin tehokkaasti siten, että taistelun jatkaminen on pimeällä mahdollista.
- Omia mahdollisuuksiamme arvioitaessa on muistettava, että alueemme ja maastomme ovat suurvaltaorganisaatioille aina tietynlainen erikoisolosuhte, joka pakottaa pääsotänäyttämöiden tarpeita varten laaditun taktiikan ja menetelmien soveltamiseen. Myöskään alueemme laajuus ei aina mahdollista suurvaltaorganisaatioiden käyttöä ohjesääntöjen mukaisesti eli, ne joutuvat soveltamaan menetelmiään tilanteissa ja oloissa, joita kaikki eivät hallitse.
- Operaatiotaidon ja -kyvyn sekä taktiikkamme kehittämisen kannalta muodostuvat keskeisiksi ongelmiksi hyökkääjän
- ylivoima operatiivisen liikkuvuuden suhteen, ja erityisesti ilmakuljeteisten joukkojen taktillisen käytön yhä lisääntyvä todennäköisyys,
 - kyky vaikeuttaa joukkojemme liikkeitä erityisesti ilma-aseen avulla sekä
 - laaja-alainen ja eri menetelmiin perustuva tiedustelukyky.
- Meidän kannaltamme on siten olennaista alueen ja joukkojen tarkoituksenmukainen käyttö sekä kyky päätöksentekoon siten, että emme toimissamme jää jälkeen hyökkääjästä vaan kykenemme itse vaikuttamaan taistelukentällä haluamallamme tavalla.

Taktillisesti meidän on kyettävä estämään hyökkääjää käyttämästä joukkojaan ja taisteluvälineitään toimintamalliensa mukaisesti ja itse toimittava siten, että hyökkääjän joukot joutuvat toimimaan tavalla, johon ne eivät ole valmistautuneet.

Erityisesti meidän tulisi löytää sellaisia taktillisia keinoja ja menetelmiä, joilla voidaan vaikuttaa hyökkääjän joukkojen taistelumoraaliin ja sitä ratkaisevasti murtaa.

Ilmeistä on, että hyökkääjän taistelumoraalia on kyettävä murtamaan jo suoja- ja vakauttamisvaiheiden aikana, ja siten luotava edellytykset hyökkääjän lyömiselle tai tuhoamiselle. Hyökkääjän taistelumoraalin murtamisessa on kysymys sekä valitsemiemme taktillisten toimintamallien psykologisista vaikutuksista että sille suoranaisesti tuotetuista tappioista. Tällöin korostuu se, missä, miten ja mille joukoille tappioita aiheutetaan.

3. PUOLUSTUSDOKTRIINIMME PERUSTEKIJÖIDEN VAIKUTUS OPERAATIOTAITOON JA TAKTIikkaAN

Sodankäynnin tavoiteasettelu

Kansallisen olemassaolon taustaa vasten tarkasteltuna tulee puolustusjärjestelmämme olla sellainen, että puolustusvoimien täydellinen lyöminen ei ole hyökkääjälle mahdollista ja että taistelun jatkaminen laajamittaisena sissitoimintana on käyttökelpoinen vaihtoehto. Tämä merkitsee kaikkien asekuntoisten miesten kouluttamista ja koko reservimme käyttöä sodan ajan puolustusvoimissa. Edelleen se merkitsee puolustusvoimiemme materiaalsen taistelukyvyyn perustumista ensisijaisesti sellaiseen kotimaiseen teknologiaan, jonka käyttö ja kunnossapito on turvattu myös sodan pitkittyessä.

Parlamentaaristen puolustuskomiteoiden työn tuloksena on puolustusvoimien materiaalsen edellytysten ylläpito ja osin kehittäminenkin saatu käyntiin. Aseteknologian kehitys on suurvalloissa kuitenkin niin nopeaa, että materiaalsella tasolla emme kykene saavuttamaan suurvaltoja. Pikemminkin me useilla suuria taloudellisia resursseja vaativilla erityisaloilla jääme yhä enemmän jälkeen. Nämä alat kuuluvat kuitenkin ensisijaisesti strategisten asejärjestelmien luokkaan. Kun tarkastelemme suurvaltojen maavoimien yhtymien palveluskäytössä olevaa aseteknologiaa ja vertaamme sitä omaan viime vuosina hankittuun materiaaliimme, ei ero ole niin huomattava, että sen sinänsä voitaisiin olettaa riistävän meiltä menestymisen mahdollisuudet.

Poliittisen johtomme selkeänä turvallisuuspoliittisena linjana on ollut ehkäistä ennalta maamme joutuminen sotatoimien piiriin. Tästä tavoitteesta em-

me voi olla eri mieltä. Kuitenkin se voi johtaa alueellisen koskemattomuutemme turvaamisen korostettuun merkitykseen erityisesti ilmatilassamme ja merialueillamme sekä korostettuun alueloukkausten torjuntakykyyn maalla, merellä ja ilmassa. Nämä ovat tietystä mielessä ristiriidassa varsinaisen suurhyökkäyksen torjuntakyvyn kanssa, mikä on ensisijassa maavoimien tehtävä. Lopputuloksena on ollut maavoimien torjuntakyvyn materiaalisen kehittämisen ainakin tietynasteinen jälkeenjääminen. Tämän vaikutukset operaatiotaidon ja taktiikan kehittämismahdollisuuksiin on otettava huomioon.

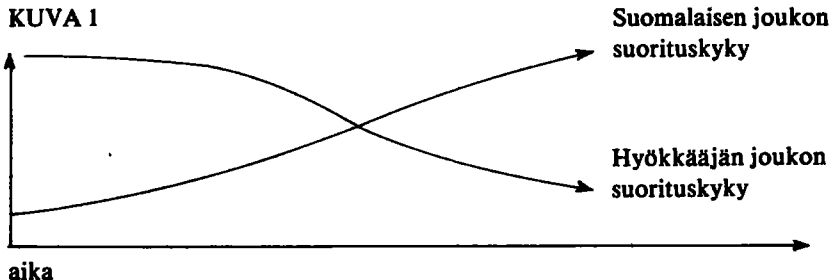
Aikatekijän merkitys hyökkäyksen torjunnassa

Hyökkäyksen torjunnassa on lähtökohtana pidettävä sitä, että hyökkääjällä on aina hyökkäyksen alkuvaiheessa ylivoima omaan torjuntakykyymme nähden. Vaikka hyökkääjän tavoitteet, etenemissuunnat, joukkojen määrä ja suorituskyky ovatkin melkoisella todennäköisyydellä arvioitavissa, kykenee se ainakin ajan ja toimintatavan suhteen yllätykseen. Edelleen on lähdettävä siitä, että hyökkääjän voima ja teho ovat suurimmillaan hyökkäyksen ensimmäisinä vuorokausina. Hyökkääjän voimavarojen ollessa rajoitetut, sen pyrkimyksenä on saavuttaa nopea ratkaisu ja sen jälkeen irrottaa voimiaan muihin tehtäviin.

Suurvaltaorganisaatioiden ongelmana on huolto eri muodoissaan. Pitkälle teknillistetty välineistö ei säilytä täyttä toimintakelpoisuuttaan kuin tietyn ajan, vaikka taistelutappioita ja vaurioita ei syntyisikään. Mm moottoroitujen ja mekanisoitujen joukkojen huollon tarve on arvioitu siten, että teloin liikkuva kalusto on huolettava noin 200 km:n ajon jälkeen.

Toisaalta omien joukkojemme perustaminen ja operaatiokelpoiseksi saattaminen vaatii sekä tietyn ajan. Aika on riippuvainen ensi sijassa joukoille jaettavan materiaalin, mutta myös paikallishankinnoin koottavan sotavarustuksen määrästä ja laadusta sekä joukkojen koulutustasosta.

KUVA 1

Kuvassa 1 on esitetty ajan merkitys periaatteellisesti hyökkääjän ja omien joukkojemme suorituskyvyn sekä ajan funktiona. On selvää, että hyökkääjän ja meikäläisen joukon suorituskyvyt eivät sinänsä ole rinnastuskelpoisia. Itse asiasta on kuitenkin tehtävissä johtopäätös, että meidän kannaltamme on arvioitavissa ajankohta, milloin taisteluun keskitettävien joukkojemme suorituskyky on torjuntamahdollisuuksiamme ajatellen riittävä.

Tämä arvio koskee ainoastaan vakauttamis- ja ratkaisutaisteluihin käytettävien joukkojemme pääosaa. Osa joukoista on sidottava taisteluun hyökkääjää vastaan rajoilta alkaen, jotta sitä kyetään hidastamaan ja kuluttamaan riittävästi. Hyökkääjää meidän on estettävä myös saavuttamasta sellaisia tavoitteita, joiden haltuunotolla se olennaisesti rajoittaa tai vaikeuttaa mahdollisuuksiamme ratkaisutaisteluihin.

Hyökkäyksen torjunnan aikatekijä voitaneen pelkistää siten, että edullisimmassakin tapauksessa hyökkääjän lyömiseen vaaditaan viikkoja, jopa kuukausia. Puolustuksesta vastaavan yhtymän operaatioideassa tämänkaltainen aika-arvio voi vaikuttaa ratkaisevasti alueen ja joukkojen käyttöajatukseen eli sotatoimen rakenteeseen. On lähdettävä siitä, että alueellinen puolustusjärjestelmä on luotu syvällä alueella tapahtuvaa taistelua silmällä pitäen.

4. OPERAATIOTAIDON JA TAKTIIKAN KEHITTÄMISEN YLEISIÄ PERUSTEITA

Lähtökohdat

Operaatiotaidon ja taktiikan kehittämisen lähtökohtina ovat olosuhteet, joissa todennäköisesti joudumme toimimaan. Sotatoimen suunnittelun kannalta muodostuu ratkaisevaksi päätöksenteon problematiikka.

Hyökkääjän ilmaylivoima ja suuri operaationopeus — maahanlaskut mukaanluettuna — johtavat siihen, että meikäläisen yhtymän johdolta puuttuvat toimintaanpanoajan ja -nopeuden suhteen tasavertaiset edellytykset päätöksenteossa. Taktillisesti meikäläisten joukkojen taisteluperiaatteet ovat loogisia ja mielekkäitä.

Hyökkääjän toimintamahdollisuuksien valossa tarkasteltuna ongelmamme ovat kyvyssämme toimia hyväksyviemme operatiivisten ja taktillisten periaatteiden mukaisesti.

Operaatiotaidon ja taktiikan keskinäistä suhdetta voitaneen ilmentää siten, että operaatiotaidon eli sotatoimen suunnittelun ja toteutuksen tulee perustua joukkojen taktilliseen suorituskykyyn ensisijaisesti ajan sekä alueen ja joukkojen käytön suhteen. Taktiikan sen sijaan tulee meillä perustua huomattavilta

osiltaan käytettävissä olevaan sotavarustukseen, organisaatioihin, eri asejärjestelmien toimintamalleihin ja tehoon sekä joukkojen koulutustasoon verrattuna hyökkääjän vastaaviin tekijöihin.

Joukkojen suorituskyky

Taktiikassa ja operaatiotaidossa koetaan keskeiseksi kysymykseksi joukkojemme suorituskyky taistelutehtävässä. Suorituskykyä on usein verrattu suurvaltojen tai sotilasliittoutumien vastaaviin joukkoihin rinnastamalla operatiivinen ja maastoliikkuvuus sekä pääaseistus ja tulivoima. Tulivoiman osalta on vertailuissa usein käytetty tietyssä lyhyessä aikayksikössä ammuttujen laukausten määrää, niiden kokonaispainoa tai niiden sisältämää räjähdysainemäärää. Näistä on sitten tehty johtopäätöksiä omien joukkojemme suorituskyvystä tai sen puutteesta.

Alueelliseen puolustusjärjestelmään siirtymistä on perusteltu aikanaan mm sillä, että meiltä puuttuvat tasavertaiset edellytykset ja siksi emme myöskään voi käyttää suurvaltahyökkääjän kanssa samoja keinoja ja menetelmiä taistelukentällä. Jos todella toimimme tämän periaatteen mukaisesti, ei edellä mainituista vertailuista voida eikä saa tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Sen sijaan puolustuskykymme kannalta on ratkaisevaa vastaavtko joukkojemme suorituskyky ja operaatiotaidolliset ja taktilliset periaatteemme toisinaan. Tällöin operaatiotaidon kannalta on kysymys siitä, kyetäänkö meikäläiset joukot keskittämään ja kehittämään taisteluun siten, että kyetään yllätykseen ja toisaalta kyetään luomaan taistelukentälle tilanne, joka mahdollistaa menestyksellisen tehtävän suorittamisen. Tähän kuuluu tulen ja elävän voiman oikea-aikainen ja riittävä keskittäminen ja toisaalta meille edulliset voimasuhteet halutuissa kohdissa. Menestykseen sotatoimessa vaikuttavat ratkaisevasti myös huollon riittävyys ja varmuus sekä toimintavarma johtamisjärjestelmä.

Taktillisessa ja taisteluteknillisessä mielessä on vastaavasti kysymys siitä, kuinka omien joukkojen asevaikutus kyetään edullisimmin kohdistamaan hyökkääjän joukkoihin ja että hyökkääjän joukot ovat tällöin vastatoimenpiteidensä kannalta mahdollisimman epäedullisessa asemassa. Teholtaan joukkojen aseistuksen täytyy olla sellainen, että hyökkääjän päätaisteluvälineet kyetään tuhoamaan niissä tilanteissa, joihin taktillisesti pyritään ja päinvastoin taktillisesti on pyrittävä tilanteisiin, joissa asevaikutus on riittävä.

Operaatiokykymme ja taktiikkamme kannalta voimme ja meidän tulee asettaa joukoillemme suoritevaatimuksia liikkeen ja ryhmittymiskyvyn osalta. Rauhan ajan harjoituksissa tulee todeta, että ko vaatimukset kyetään hyvin täyttämään. Operaatiotaidon ja taktiikan koulutuksessa, harjoittelussa ja ope-

raatioiden suunnittelussa on pidettävä näitä suoritusarvoja toimintojen perusteina.

On ilmeistä, että emme voi määrittää ehdottomia suoritevaatimuksia, jotka käsittäisivät tietynsuuruisen joukon torjunta- tai tuhoamiskykyä. Tämänkaltaisista vaatimuksista on luonnollisesti tehtävä yleisluonteisia arviointeja. Niitä ei voida operaatiotaidossa ja taktiikassa pitää lähtökohtina, sillä hyökkääjän taistelukyky on nykyisin siinä määrin riippuvainen sen hallussa olevien eri keinojen, mm ilma-aseen käytöstä, että organisaatioiden rinnastettavuutta eri taistelulajeissa ei sinänsä voida määrittää.

Taistelun ratkaisu kentällä on riippuvainen johtajasta ja joukon taisteluhengestä, mikäli joukolla on aseita ja taisteluvälineitä, joilla se kykenee vaikuttamaan hyökkääjään, ja toisaalta taito käyttää näitä taktillisesti oikein. Käytännössä tämän tulee vaikuttaa varsin keskeisesti henkilöstön sodan ajan käytön suunnitteluun.

Sen lisäksi, että tiedämme tarkoin joukkojemme kyvyn erilaisiin suorituksiin, on meidän tehtävä kaikki voitavamme sen kehittämiseksi.

Sotatoimien kannalta suorituskykyämme tarkasteltaessa kohoo merkittäväksi puutteeksi operatiivisen liikkuvuutemme alivoima, jonka merkitys on yksinkertaistettuna se, että me emme ehkä ehdi sotatoimessa samaan rytmiiin hyökkääjän kanssa. Suurvaltaorganisaatioilla on käytössään erikoisoloihin tehtyä tiestön ulkopuolella liikkumaan tarkoitettua ajoneuvokalustoa siinä määrin, että suuri epäsuhde esimerkiksi Lapin oloissa voi vaarantaa koko operaatiokykymme.

Alueellista puolustusjärjestelmäämme luotaessa nähtiin tämä ongelma varsin selvästi ja korostettiin, että meidän tulee joukkojen määrällä kompensoida liikkuvuutemme puutteet siten, että ryhmitämme joukot valmiiksi niihin tärkeisiin kohteisiin, joihin emme muutoin voisi tilanteen perusteella ehtiä.

5. OPERAATIOTAIDON KEHITTÄMINEN

Sotatoimen suunnittelun perusteita

Nykyisten doktriinien mukaan puolustuksellinen sotatoimi sidotaan ylempään johtoportaan määrittämän vastuualueen lisäksi tiettyihin pidettäviin maastonkohtiin, jotka joko käsketään pitää tai niistä luopuminen on sallittua vain ylempään johtoportaan luvalla.

Tiettyjen keskeisten alueiden ja maastonkohtien merkitys operatiiviselle suunnittelulle muodostuu ratkaisevaksi. Kysymys on siitä, mitä maastonkohdan tai keskeisen alueen pitämisellä ymmärretään, mikä johtoporras käskee nä-

mä ja mille johtoportaalle. Maastoalueen pitäminen sinänsä on nähtävä vain ylempään johtoportaan keinona sotatoimen rakenteen tarkoituksenmukaisuuden ja suunnitelmallisen johtamisen kannalta vihollisen lyömiseksi tai tuhoamiseksi.

Viime sodissamme oli vastapuolen joukkojen määrällinen ylivoima niin suuri ratkaisualueilla, että jo se sinänsä riisti puolustajalta edellytykset aktiiviseen taisteluun. Sotatoimet huipentuivat taisteluiksi tiettyjen ratkaiseviksi muodostuneiden maastonkohtien — puolustusasemanosien — hallussapidosta tai murtamisesta.

Tietyn maastoalueen merkitys muodostuu sotatoimen kannalta ratkaisevaksi, mikäli tämän alueen hallussapito on oman toimintavapauden kannalta tärkeä ja sen hallussapito rajoittaa oleellisesti hyökkääjän toiminta- ja erityisesti jatkomahdollisuuksia.

Tällöin edellytetään, että alue on taktillisesti hyvin pidettävissä ja että alueen puolustuksesta vastuussa olevan joukon taistelukestävyys kyetään saattamaan linnoittamisen ja tulituen osalta riittäväksi. Mikäli yksikin näistä tekijöistä ontuu, on syytä harkita uudelleen alueen merkitys operaation toteuttamisen ja nimenomaan taisteluvoimamme tarkoituksenmukaisen käytön kannalta. Alueen tai asutuskeskuksen voi aina vallata takaisin eikä menetys sinänsä vaikuta useinkaan itse sotatoimen lopputulokseen, elleimme ole symbolisoineet henkistä kestävyttämme johonkin tällaiseen. Sen sijaan jollakin operaatio-suunnalla kärsitty tappio järkyttää koko valtakuntamme puolustuksen perusteita.

Ylempi johtoporras ei saisi määrittää sotatoimesta vastuussa olevalle johtoportaalle pidettäviä alueita siten, että samalla sitoo tämän operaatioajatuksen passiiviseksi taisteluksi pidettävistä alueista. Nämä pidettävät alueet olisi määrittävä siten, että kaikissa tapauksissa sotatoimesta vastuussa olevan johtoportaan käyttöön jää pidettävien alueiden etupuolelle riittävästi tilaa, jotta puolustajan aktiivinen joukkojen käyttö on aina mahdollista ja toisaalta hyökkääjän ryhmitys venyy niin syväksi, että siihen voidaan todella vaikuttaa paikallisjoukoillakin.

Sotatoimen johtamisen kannalta tulee nähdä olennainen ero edellä esitetyn periaatteen ja sotatoimesta vastuussa olevan johtoportaan alaisilleen yhtymille (vast) määrittämien tehtävien ja niihin liittyvien pidettävien maastonkohtien välillä. Tällöin on kysymys joukkojen välittömästä tilanteenmukaisesta johtamisesta, jolloin tehtäviä voidaan tilanteen vaatimusten mukaisesti myös muuttaa itse operaation perusajatuksen pysyessä kuitenkin ennallaan.

Päätöksen perusteet ja ulottuvuus

Päätöksen tulee perustua oikeaan tilannekuvaan ja lisäksi arvioon hyökkääjän joukkojen tavoitteista ja toiminnasta sen toimintaperiaatteet ja mahdollisuudet huomioon ottaen. Hyökkääjän toimintamahdollisuudet ja erityisesti sen nopeus huomioon ottaen eivät meidän nykyiset tiedustelukeinomme aina mahdollista sotatoimesta vastuussa olevan yhtymän kannalta hyökkääjän joukkojen määrän, laadun ja suuntautumisen selvittämistä siinä määrin, että voisimme aina olla vakuuttuneita päätöksen vihollista koskevien osien perusteiden oikeellisuudesta. Päätös tulee perustumaan siten yleensä aina puutteelliseen tilannekuvaan.

Tämän vastapainoksi voidaan asettaa vaatimus ylijohdolle, että sen on kyettävä selvittämään maahantunkeutujan voimavarat suuruusluokaltaan oikein eri operatiivisissa suunnissa. Täten voidaan operaatiosta vastuussa olevalle johdolle muodostaa kuva kokonaisvoimasuhteista ja sen arvioidusta kehittymisestä eli voidaan arvioida, millaiseksi sotatoimi yleisesti muodostuu. Tilanteen arvostelussa on lähdettävä myös siitä, miten hyökkääjän olisi edullisinta toimia ja mitä eri vaihtoehtoja sillä on käytössään. Edelleen on tiedettävä hyökkääjän taktilliset toimintaperiaatteet ja -mallit. On myös arvioitava, millä tavoin hyökkääjä voisi eniten vaikeuttaa omaa toimintaamme. Näillä sinänsä yleisillä perusteilla joutunee sotatoimesta vastuussa oleva johtoporras tekemään päätöksen alueen ja joukkojen käytöstä. Tiedustelulle on kuitenkin asetettava se ehdoton vaatimus, että hyökkääjän painopisteen on oltava selvillä päätöstä tehtäessä.

Yhtymätasolla päätöksenteossa korostuu myös sen ajallisen ulottuvuuden merkitys. Yhtymän joukkojen kehittäminen taisteluun voi vaatia parikin vuorokautta. Hyökkääjän moottoroidut tai mekanisoidut joukot kykenevät tässä ajassa muuttamaan tilannekuvan täydellisesti toiseksi. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että emme voi enää lähteä päätöksenteossa ensisijaisesti välittömästi hankittujen vihollistietojen pohjalta. Päätöksenteko tulee perustumaan ainakin sotatoimien alkuvaiheessa hyökkääjän osalta enemmän arvioihin kuin tietoihin. Tällöin korostuu eri operaatiovaihtoehtojen merkitys. Näiden avulla on tilanteen yllätyksellisetkin vaihtelut otettavissa huomioon.

Vihollistietojen vajavaisuus on asia, joka täytyy hyväksyä. Sen sijaan päätöksenteon kaksi muuta peruspilaria ovat tai ainakin niiden tulisi olla sitä paremmin huomioon otettavissa. Nämä ovat sotatoimialue, sen operatiiviset ja taktilliset erityisominaisuudet ja joukkojemme suorituskyky. Kysymyksessä on nimenomaan joukkojemme kyky kohtuullisen vihollisvaikutuksenkin huomiottaen operatiivisiin ja taktillisiin sekä taistelukestävyyttä lisääviin suorituksiin. Tiedot sotatoimialueesta eivät ole hankittavissa enää tiedustelun avulla

tarvittavalla tarkkuudella sotatoimen alkaessa, vaan ne on tiedettävä ennalta. Meidän on tunnettava alueemme monin verroin hyökkääjää paremmin.

Operatiivisen ja osin myös taktillisen nopeutemme alivoima on vaarassa johtaa tilanteeseen, jossa toimintamme ensisijassa määräytyy vihollisen liikkeiden mukaisesti. Tällöin korostuu itsenäinen päätöksenteko. On uskallettava tehdä päätös tiettyjen harvojen tosiasioiden ja eräiden arvioiden perusteella. Varman päälle emme voi ratkaisuja tehdä. Riskit on kuitenkin tiedostettava ja otettava.

Alueen ja joukkojen käyttö

Operatiivisessa vastuussa olevan yhtymän kannalta muodostuu ratkaisevaksi kyky vaikuttaa tehokkaasti hyökkääjään koko sen ryhmityksen syvyydeltä. Kysymys on käytettävissä olevan voiman kokonaiskäytöstä ja sen jaosta. Käsitysten mukaan suojataistelut käydään paikallisjoukoin ja nopeimmin valmistuvien yleisjoukoin. Esimerkiksi suojataisteluja käyvän prikaatin taistelulaji kuvitellaan useassa tapauksessa viivytykseksi. Paikallisjoukkojen tehtäviä kuvaa hyökkääjän kärjen hidastaminen ja kuluttaminen. Paikallisjoukkojen on jo perusratkaisussa valmistauduttava jatkamaan taistelua hyökkääjän läpimenosta huolimatta.

Mikäli sotatoimen kestoaikaa arvioitaessa lähtökohtana pidetään vähintään 3—4 viikkoa — jopa huomattavasti pitempääkin kestoaikaa — olemme tilanteessa, jossa hyökkääjän kykyä haltuunsa joutuneen alueen puhdistamiseksi ei voida väheksyä. Tämä edellyttää paikallispuolustuksen tehon säilymistä.

On ratkaistava käytetäänkö — ja nimenomaan painopistesuunnassa — hyökkääjän koko ryhmityksen syvyydeltä yleisjoukkoja. Toimivatko ne yleisjoukkojen johtoportaiden alaisina vai alistetaan ne yleisjoukkojen pataljoonia joko kokonaisina tai osina paikallispuolustuksen johtoportaille tehon ja taistelukestävyuden varmistamiseksi. Jos ja kun yleisjoukkoja aiotaan käyttää koko vastuualueen syvyydellä, ei se onnistu ilman ainakin ajoittaisia maayhteyksiä sekä evakuointia että täydennystä varten.

Operaatioiden onnistuminen edellyttää siis määrätietoista yhtenäisten tukialueiden tai tukialueverkoston luomista hyökkäyksen syvyyssuunnassa siten, että toisaalta hyökkääjä kykenee syvyyssuunnassa etenemään niin pitkälle, että sen johtaminen olennaisesti vaikeutuu ja toisaalta, että sen ryhmitykseen kyetään vaikuttamaan niin laajalla alueella, että sen kyky selustansa puolustamiseksi ja yhteyksiensä aukipitämiseksi heikkenee olennaisesti ja sen hyökkäysvoima alkaa ehtyä.

Joukkojemme kokonaiskäytön kannalta voitaneen arvioida puolustussotatoimen ja hyökkääjän tuhoamiseen pyrkivän sotatoimen suhdetta siten, että joukkojen kokonaisvahvuudesta vajaa puolet, ehkä noin kolmannes, on puolustussotatoimessa sen linjan etupuolella, jossa hyökkääjä lopullisesti pysäytetään. Hyökkäyksessä joukkojen pääosa käytetään vakauttamisalueen etupuolella.

Siellä missä hyökkääjä lopullisesti pysäytetään, on perusyhtymien ja vastavien taistelulajina puolustus. Hyökkäyksessä saattaa olla tarpeen tutkia joukkojen käyttöä myös siten, että esimerkiksi armeijakunnan perinteisen prikaatien samankeskeisen tai samaan viholliseen vaikuttavan voimakkaan painopisteen muodostamisen sijasta käydäänkin syvällä alueella pitkä sarja pataljoonien hyökkäyksiä, ja vasta voimasuhteitten muuttuessa edulliseksi ryhdytään varsinaisiin keskitettyihin tuhoamistaisteluihin.

Sotatoimen johtaminen

Sotatoimen johtamisen ongelma tulee pohjautumaan ensisijaisesti käytettävissä olevan ajan niukkuuteen ja toisaalta vihollisen kykyyn muuttaa nopeasti taistelulentän tilanteita. Erityisesti korostuu aikaero, joka kuuluu sotatoimiyhtymän päätöksenteon ja sen toteutumisen välillä. Johtamisen tulee keskittyä ensi sijassa tämän eron minimointiin. Portaittain tapahtuvat joukkojen siirrot jo ennen lopullista päätöksentekoa ja esikäskyt ovat ratkaisevassa asemassa.

Edellä on kajottu sotatoimesta välittömästi vastuussa olevan johtoportaan saaman tehtävän ja tiettyjen maastonkohtien keskinäiseen riippuvuuteen. Kun tarkastellaan operatiivisen ja taktillisen johtoportaan keskinäistä suhdetta, on asia päinvastoin. Taktillisesti toimivan joukon tehtävä on aina sidottava alueeseen ja tiettyihin maastonkohtiin. Ilmeisesti tämä on ensisijainen operatiivista ja taktillista johtamista erottava tekijä.

Toinen merkittävä johtamisen ongelma on taistelun johtaminen vihollisen selustassa ja sivustoilla. Ratkaisumallin tulee perustua aikatekijään eli kuinka kauan sotatoimi vähintään kestää. Toinen tekijä on johtamiskyky ja nimenomaan teho. Osaltaan asiaan vaikuttaa myös vihollisen selustassa ja sivustoilla taistelevien yleisjoukkojen määrä. Jos yleisjoukkoja on merkittävästi jäänyt tai tarkoituksella jätetty taistelemaan hyökkääjän yhteyksille, olisi vakavasti tutkittava samantasoisten yleis- ja paikallisjoukkojen johtoportaiden yhdistämistä. Komentaja (vast) on aina ensi sijaisesti henkilökysymys.

Salaaminen ja harhauttaminen

Joukkojen keskittäminen ja sekä operatiivinen että taktillinen käyttö sotatoimiyhtymän alueella ovat olennaisesti riippuvaisia näiden kyvystä liikkua alu-

eella vihollisvaikutuksesta huolimatta. Vihollisvaikutus kohdistuu joukkojen liikkeisiin ensisijaisesti ilmasta. Sen lisäksi, että vihollisen ilmavoimat kohdistavat liikkeelläolevaan joukkoon välittömän asevaikutuksen tai ilmasta johdetaan epäsuoraa tulta joukon liikkeen pysäyttämiseksi, on myös siroteamiinien käyttö yleistymässä siinä määrin, että niiden vaikutus on otettava huomioon sekä operatiivisessa että taktillisessa suunnittelussa.

Suomalaiseen taktikkaan on perinteisesti kuulunut huonon lentosään hyväksikäyttö. Sade on varmasti vielä tulevaisuudessakin paras suojamme. Pimeys yksin ei enää tarjoa suojaa. Kuitenkin välittömästi rintamalinjan takaisilla alueilla pimeys on edelleen meille hyvä apukeino liikkeiden suorittamiseksi. Vihollinen kykenee erikoismenetelmin paljastamaan joukkojemme ryhmityksen, mutta ongelmana sillä on edelleen asevaikutuksen kohdistaminen näiden tietojen perusteella meidän joukkoihimme.

Erityisesti kesällä olemme kuitenkin tilanteessa, jossa meidän on kyettävän valoisana aikana sekä keskittämään joukkoja että myös käyttämään niitä taktillisesti taistelun edellyttämällä tavalla. Tähän on ratkaisua haettava kolmelta suunnalta.

1. Sekä ilmatorjuntayksiköillä että joukkojen omakohtaisella ilmatorjunnalla on kyettävä estämään vihollisen tehokas matalalentotoiminta. Tämä vaatisi ilmatorjunnan vahventamista puolustusvoimien kehittämissuunnitelmissa.

2. Joukkojen maastouttaminen on kyettävä suorittamaan siten, että vihollislentäjän maalinhavaitsemiskyky ei enää riitä tehokkaan asevaikutuksen kohdistamiseksi joukkoihimme.

3. Joukkojemme organisaatioiden, sotavarustuksen ja koulutuksen osalta on tehtävä uudistuksia, jotka mahdollistavat hyvin pitkälle viedyn hajauttamisen liikkeen aikana.

Koska joukkojen täydellinen tai edes laajassa mitassa tapahtuva suojaaminen ilmatorjunnalla ei liene todennäköistä, on liikkeiden suorittamiseksi turvaututtava salaamiseen. Tämä puolestaan johtaa nykyistä selvästi laajempaan hajauttamiseen, mikä nykyisin organisaatioin ja liikunta- ja kuljetusvälinein ei ole kovin helposti toteutettavissa.

Sotatoimien kannalta näyttää siltä, että ellemme tavalla tai toisella kykene siirtämään joukkojamme myös valoisana ja vihollisen ilmatoiminnan aikana, ajaudumme tilanteeseen, jossa emme kykene hitautemme johdosta tempaamaan aloitetta hyökkääjältä emmekä kykene ylipäättensä hyökkäykselliseen taisteluun vihollisen tuhoamiseksi.

Sotatoimiin liittyvän harhauttamisen tulisi olla eräs alueellisen taistelumme tärkeimpiä toimintoja. Kuitenkin taito ja kyky todella johtaa vihollista harhaan on kehityksessä jäänyt jostain syystä toissijaiseen asemaan niin menetelmien kuin välineidenkin osalta. On ajateltu, että harhauttaminen olisi pää-

osin oman tehtävän ohella suoritettavaa toimintaa ja että se tapahtuisi ensisijaisesti tilapäisvälinein. Vihollisen tiedustelumahdollisuudet huomioonottaen ei tämän kaltaisella ajattelulla käytännössä ole reaalaisia mahdollisuuksia toteuttaa.

Kuitenkin meidän oloissamme, peitteisen maaston ja miesmääräisen absoluuttisen ylivoiman huomioon ottaen, harhauttamisen edellytykset ovat todella olemassa. Perimmältään kai ongelma on koettu ajan puutteena, eli olemme laskeneet tarvitsevamme kaiken käytettävissä olevan ajan liikkeen suorittamiseen ja taistelukestävyuden lisäämiseen. Operaatiosta vastuussa olevan johdon on otettava harhauttaminen erääksi komentajan päätöksen tärkeimmistä kohdista ja tehtävän suorittamiseksi on varattava riittävä määrä harhauttamiseen koulutettuja joukkoja silläkin uhalla, että ne ovat poissa itse taistelun alkuvaiheesta. Ikäluokkien pienentyessä ja reservin ikärakenteen painottuessa vanhempien luokkien suuntaan tulisi vakavasti harkita paikallisjoukkojen määrän osittaista kasvattamista ja niiden kouluttamista myös harhauttamiseen kykeneviksi. Vanhemmista ikäluokista voitaisiin ajatella perustettavan myös pienehköjä yli- ja keskijohdon joukkoja, joiden eräänä tärkeänä tehtävänä olisi harhauttamisen toimeenpano. Tämä ei tietenkään vapauttaisi varsinaisten taistelujoukkojen osallistumista harhauttamiseen. Me emme voi estää vihollista hankkimasta runsaasti tietoja omasta toiminnastamme. Kuitenkin meidän vallassamme on, saako se yksinomaan oikeita tietoja.

Puolustussotatoimi

Puolustussotatoimissa yhtymän tehtävänä on vihollisen hyökkäyksen pysäyttäminen pitämällä tietyt alueet ja estämällä sen pääsy valtakunnallisesti elintärkeille alueille. Puolustustehtävä perustuu arvioon voimasuhteiden epäedullisuudesta siten, että ei voida olettaa ennalta vihollisen tuhoamista mahdolliseksi sillä hetkellä käytettävissä olevin voimin. Meillä kuitenkin saattaa olla absoluuttinen miesylivoima koko operaatioalueen syvyyttä ajatellen.

Puolustuksen tulee aina perustua meille edullisten alueiden tehokkaaseen ja sitkeään hyväksikäyttöön. Ratkaisevaa näiden alueiden valinnassa on aikatekijän huomioonottaminen siten, että puolustusvalmistelut ehditään saattaa riittävän pitkälle. Toinen merkittävä perusta puolustussotatoimelle on voimien kokonaiskäyttö ja nimenomaan voiman jako varsinaisesti puolustukseen ryhmitettävien joukkojen, reservien sekä vihollisen selustassa ja sivustoilla taistelevien joukkojen kesken.

Nykyisen käsityksen mukaisesti pääosa paikallisjoukoista jää jatkamaan taistelua vihollisen selustassa ja sivustoilla. Armeijakunnan puiteissa reservinä

voi olla pääpiirtein prikaatin voimat rintamavastuussa olevin prikaatien reservipataljoonat mukaan lukien.

Voidaan pelkistää, että puolustussotatoimesta vastuussa olevien yhtymien varsinaisesta taisteluvoimasta keskimäärin vajaa kymmenesosa jatkaa taistelua vihollisen selustassa ja sivustoilla, reserveinä on noin viidesosa ja rintamavastuussa noin kolmeneljäsosaa. Nämä arvot edustavat ainoastaan pääpiirteisii keskiarvoja erään arvion mukaan.

Puolustussotatoimen päämäärä tulisi nähdä siten, että torjuttu vihollinen ei kykenisi järjestämään joukkojaan ja aloittamaan uutta hyökkäystä tai irrottaamaan voimiaan muihin suuntiin. Tämä edellyttää puolustussotatoimen aktiivointia siten, että tehtäviin lisätään vastassa olevan vihollisen sitominen vastuualueen koko syvyydessä. Käytännössä tämä merkitsee vihollisen selustassa ja sivustoilla taistelevien joukkojemme määrän lisäämistä.

Ratkaisutaistelujen alettua sotatoimen suorituksessa korostuu reservien tarve ja käyttö sekä yleensä kyky reagoida vihollisen aloitteisiin. Suurvaltaorganisaatioiden operatiivisten maahanlaskujen varsinaisena tavoitteena on usein puolustajan reservien sitominen. Maahanlaskut suoritetaan alueille ja kohteisiin, joiden arvioidaan olevan puolustajalle tärkeitä sen lisäksi, että ne tarjoavat hyökkääjälle edullisen jatkomahtodollisuuden. Yleiseksi näyttää muodostuneen käsitys, että operatiiviset maahanlaskut on aina rajoitettava. Niiden tuhoaminen tulee kysymykseen vain silloin, kun ne kohdistuvat puolustuksen kestävyuden kannalta keskeisiin kohteisiin. Operatiivisiin maahanlaskuihin meidän tulisi valmistautua vaikuttamaan ensisijaisesti ilmatorjunnalla sen suoritusvaiheessa ja epäsuoralla tulella välittömästi maahanlaskun jälkeen. Rajoittamiseen tulee liittyä suluttaminen.

Vihollisen tarkoituksena on hyökkäyksessään saada taistelu käyntiin koko hyökkäysalueensa eli yleensä meidän puolustusalueemme ja nimenomaan se laustamme syvyydeltä. Koska ilmeisesti emme kykene tämänkaltaiseen taisteluun täysin tasavertaisesti, olisi meidän haettava ratkaisu siihen vihollisen selustasta, eli puolustuksen päämääränä tulisi olla torjumisen lisäksi vihollisen sitominen sen omassa selustassa jatkuvalla tuhoamistaistelun ylläpidolla.

Hyökkäyssotatoimi

Hyökkäystehtävää varten yhtymälle määritetään hyökkäysalue ja tavoite sekä vihollista koskeva joko tuhoamis- tai lyömistehtävä.

Hyökkäyssotatoimi voidaan käskää toteutettavaksi myös vastahyökkäyksen luonteisesti, jolloin yhtymälle määritetään myös alue, jossa tilanne on vakautettava eli jossa vihollinen on pysäytettävä ennen tuhoamista. Sotatoimien alkuvaiheessa tämä lienee yleisin tehtävänantotapa.

Olellisnaisin ero puolustusotatoimeen nähden on edullisemmat voimasuhteet, jotka mahdollistavat aloitteen siirtymisen suhteellisen nopeasti joukoillemme. Peruskysymyksenä hyökkäyksen suorituksen kannalta ovat

- kykenemmekö kehittämään joukkomme taisteluun siten, että saamme aikaan tilanteita, joissa vihollinen on osina tuhottavissa ja
- miten kykenemme eliminoimaan vihollisen vastatoimenpiteet taistelun aikana, kun ryhdymme jotakin sen osaa tuhoamaan.

Operatiivisen perusajatuksen kannalta voidaan lähteä kahdesta rinnakkaisesta toimenpiteestä. Meidän on käytettävä hyväksi vihollisen liikettä hyökkäyksen syvyyden luomiseksi eli annettava vihollisen edetä ainakin osa siitä matkasta, jonka joukkomme muutoin joutuisivat etenemään päästäkseen vihollisen sivustaan ja selustaan. Tämänkaltainen menettely edellyttää ehdottomasti huolellista salaamista ja hyvin toteutettua harhauttamista sekä suurta johtajan rohkeutta. Toinen keino hyökkäyksen tehon kasvattamiseksi on sen ulottaminen jo alusta pitäen koko vihollisen ryhmittymisen syvyydelle. Kysymys on siis voimien kokonaiskäytön keskinäisestä jaosta suojaavan osan, oma selusta mukaanluettuna, iskevän osan ja vihollisen selustassa taistelevien joukkojen kesken.

Voimien käytön jakoa hyökkäyksessä on ollut selvästi vaikeampi määrittää kuin edellä puolustuksen osalta yhtymän puitteissa. Kuitenkin vihollisen selustassa taistelevien joukkojen määrä lienee hyökkäyksessäkin vajaan kymmenesosan suuruusluokkaa. Näiden osuus tulisi voida hyökkäyksen ratkaisuvaiheisiin mennessä kyetä nostamaan vieläkin suuremmaksi kuin puolustuksessa, eli iskevän osan etupuolelle tulisi kyetä keskittämään riittävät taisteluvoimat vihollisen vastatoimien eliminoimiseksi.

Johtopäätöksiä operaatiotaidon kehittämisestä

Perustan suurhyökkäyksen torjunnan operaatiotaidon kehittämiseksi määrittää arvio hyökkääjän pysäyttämiseksi ja tuhoamiseksi tarvittavasta ajasta. Nopea torjunta ja hyökkääjän tuhoaminen edellyttävät iskukyvyiltään vähintään samantasoisia joukkoja hyökkääjään verrattuna. Edelleen se merkitsee ainakin osittain samanlaisten keinojen ja menetelmien käyttöä kuin hyökkääjä. Alueellista puolustusjärjestelmää luotaessa on todettu, että me emme voi käyttää taistelukentällä samoja menetelmiä ja keinoja kuin hyökkääjä, koska meillä puuttuu tasavertaisia edellytyksiä. Ei ole nähtävissä, että resurssimme suuressa määrin lisääntyisivät tulevaisuudessakaan.

Ehkä reaalin tavoite voidaan asettaa siten, että ero suurvaltaorganisaatioiden käytössä olevan sodankäyntivälineistön määrän ja laadun suhteen ei enää kasvaisi.

Sotatoimet on suunniteltava siten, että hyökkääjän joukot joutuvat levittäytymään. Aika on liittolaisemme. Suurvaltajoukkojen heikkojen kohtien on annettava tulla esille.

Sotatoimi on rakennettava siten, että hyökkääjä tai hyökkääjän kärki pysäytetään meille edullisella alueella, jossa valmistelut taistelukestävyuden osalta ehditään suorittaa ja jossa hyökkääjän joukkojen doktriinin mukainen käyttö on vaikeata tai mahdotonta.

Erityisen tarkastelun kohteeksi on otettava joukkojen kokonaiskäytön jakautuma. Hyökkääjän suuren operatiivisen ja taktillisen liikkuvuuden, taisteluaineiden käytön uhan ja määräalueilla suhteellisen matalan sotatoimialueen huomioon ottaen on meidän kehitettävä puolustussotatoiminta siten, että pyrimme taistelemaan hyökkääjän syvyydessä. Hyökkäyksen torjuntatehtävään kuuluu vastassa olevan vihollisen sitominen siten, että se ei kykene saavuttamaan täyttä toimintavapautta.

Hyökkäyssotatoimi on aina vaikeasti toteutettavissa. Heikon operatiivisen liikkuvuutemme lisäksi salaamiskykymme vaillinaisuus ja ilmatorjunnan niukkuus ovat vaarassa johtaa siihen, että vihollinen ehtii vastatoimiin ennen kuin joukkomme ovat valmiina hyökkäykseen. Liikkeen salaamiseksi on joukkomme hajautettava entistä tehokkaammin. Harhauttaminen saattaa edellytyksillämme muodostua ratkaisevaksi hyökkäyskykyämme ajatellen. Harhauttamista ei voida menestyksellisesti toteuttaa ilman laaja-alaista menetelmien tutkimista, välineistön kehittämistä ja harhauttamaan kykenevien joukkojen muodostamista ja koulutusta.

6. TAKTIIKAN KEHITTÄMINEN

Kehittämisen perusteita

Sotatoimissa on ratkaisevaa alueen ja joukkojen käyttö sekä mahdollisuudet ja kyky päätöksentekoon siten, että emme toimissamme seuraa hyökkääjää vaan kykenemme itse vaikuttamaan taistelukentällä haluamallamme tavalla. Tämän vaikutuksen teho on riippuvainen taktillisista taidoistamme. Taistelumme perustuu meille edullisten maastoalueiden hyväksikäyttöön ja toisaalta taisteluun alueilla, joissa hyökkääjä ei voi käyttää tehokkaimmalla tavalla aseistustaan, ja joissa sen joukot joutuvat toimimaan tavalla, johon ne eivät ole valmistautuneet sekä käyttämään muita kuin ohjesääntöjensä mukaisia päätaistelutapoja.

Perustan taktiikan kehittämislle muodostavat tiedossa olevat tosiasiat. Näitä ovat maasto ja olosuhteet, joissa joudumme taistelemaan, käytössämme

tai hankittavissamme olevat aseet ja muu sotavarustus, hyökkääjän käytössä olevat sodankäyntivälineet ja arviot hyökkääjän menetelmistä ja keinoista taistelukentällä. Meidän taktiikkaamme vaikuttaa myös koulutustasomme ja erityisesti sen kehittämismahdollisuudet. Taktiikkamme tulee vastata aina suorituskykyämme. Jos suorituskyky muuttuu, on sen vaikutus myös taktiikassa tiedostettava.

Kolmas parlamentaarinen puolustuskomitea on todennut tarpeelliseksi Lapin erityisolojen huomioonottamisen sotavarustuksen hankinnoissa. Pitemmälle ajateltuna tämä merkitsee sitä, että Lapin oloihin on kehitettävä, paitsi varustuksensa puolesta siellä toimimaan kykeneviä joukkoja, myös taktiikka, jota nämä joukot käyttävät. Suomalaisen taktiikan periaatteet ovat varmaankin samanlaisia maamme etelä- ja pohjoisosissa. Välineiden ja keinojen ei välttämättä tarvitse olla samanlaisia.

Maamme eteläosissa kykenemme pääosin valitsemaan alueet, joilla taistellemme siten, että vihollisen ase- tai muu teknillinen ylivoima ei pääse vaikuttamaan tehokkaasti. Pohjois-Suomen oloissa vastaavasti tähyystetäisyydet ovat yleisesti suuremmat kuin nykyisten aseiden kantamat. Se, millaiseksi taktiikkamme on kehitettävä Lapin oloissa, on riippuvainen siitä sotavarustuksesta, jota siellä toimiville joukoille kyetään hankkimaan. Suurvaltaorganisaatioiden toimintamahdollisuuksien perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että Lapin oloissa joukkojemme taktiikan tulee perustua hyvään maastoliikkuvuuteen ja huomattavaan kauaskantoisen epäsuoran tulen käyttöön. Maastouttaminen muodostunee taistelukestävyuden kannalta merkittäväksi.

Johtajien koulutustason vaikutus taktiikkaan

Taktiikkamme tulee perustua toimivuuteen. Toimivuus riippuu sekä johtajien että itse joukon koulutustasosta. Kultakin joukolta vaadittavien taktillisten suoritusten tulee vastata asianomaisten johtajien ja myös joukon suorituskykyä. Nykyisten henkilöstöresurssien vallitessa perusyksikköporras on pääosin reserviläisten varassa. Joukkoyksikkö ja sitä korkeammat johtoportaat toimivat kaaderihenkilöstön johdolla. Käytännössä tämä merkisee sitä, että perusyksikön roolin on taktiikassamme vastattava sekä organisaation että tehtävien osalta niitä johtamisedellytyksiä, joita reservinupseereille voidaan kouluttaa. Joukkoyksikön roolin on samoin taktiikassamme vastattava komentajien keskimääräistä johtamiskykyä sekä organisaation että tehtävien osalta.

Prikaatien ja sitä korkeampien yhtymien johdolle sen sijaan voidaan tehtävät mitoittaa selvästi vaativammiksi, koska tällöin on suurempia mahdollisuuksia henkilövalintoihin. Toisaalta yhtymien esikuntien eri alojen edustajien am-

mattitaito on kokonaisuutena ottaen riittävä hyvinkin vaativiin suorituksiin. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että prikaatin ja sitä korkeampien esikuntien johtamisvastuun tulisi korostua taktiikassamme eri vaikutusmahdollisuuksia koordinoivana johtoportaana.

Puolustus

Puolustuksen keskeisimpinä taktillisina ongelmina tällä hetkellä perusryhtymän puitteissa tarkasteltuna voidaan nähdä

- vastuualueiden suuri leveys ja syvyys verrattuna käytettävissä olevien joukkojen määrään,
- taistelun rytmin ja tilannemuutosten jatkuva nopeutuminen nimenomaan hyökkääjän toimintaedellytysten, ensisijaisesti operatiivisen ja taktillisen liikkuvuuden kasvun johdosta ja
- yhä korostuva vaatimus taistelukestävyuden lisäämisestä ja tämän jatkuvasti jyrkkenevä vastakkaisuus joustavuuden vaatimuksen kanssa.

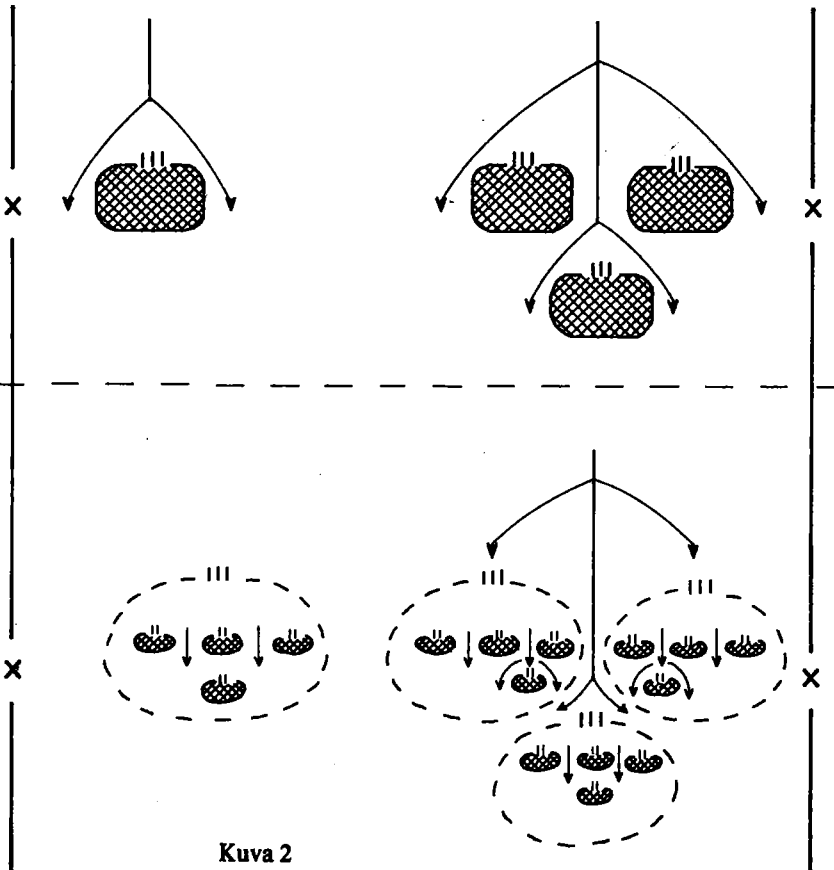
Prikaatin puolustuksen alueen ja joukkojen käytön sekä aselajitoiminnoille esitettävien vaatimusten kannalta on puolustuksen rakenteessa päätettävä, perustuuko puolustus olemukseltaan pataljoonan suhteellisen suppeaan puolustusalueeseen (—asemaan) vai komppanioiden puolustuskeskuksiin. Kuvassa 2 on esitetty ongelma havainnollisesti. Kysymys on nimenomaan leveyden ja käytettävissä olevan voiman suhteuttamisesta toisiinsa. Meidän on päätettävä, jos ja kun vihollinen tunkeutuu puolustusryhmitukseen, tunkeutuuko se pataljoonien vai komppanioiden väleihin. Ratkaisu vaikuttaa tai ainakin sen tulisi olennaisesti vaikuttaa pataljoonan organisaatiossa elävän voiman ja aseistuksen sisäiseen jakoon.

Mikäli lähdetään puolustuksessa pataljoonien keskitetystä puolustusasemasta, voidaan pataljoonan organisaatiossa raskas aseistus painottaa pataljoonajohtoiseksi. Mikäli puolustus perustuu komppanioiden puolustuskeskuksiin merkitsee se raskaan aseistuksen säilyttämistä komppanioiden organisaatioihin. Jälkimmäinen ratkaisumalli vaikeuttaa komppanian johtamista ja toisaalta alentaa sen liikkuvuutta esimerkiksi hyökkäyksessä ja siirroissa.

Toisen maailmansodan aikaisten kokemusten mukaisesti meidän oloissamme divisioonan painopistesuunnan rykmentin komentaja tarvitsi ratkaisuvaiheissa pataljoonan vuorokaudessa kyetäkseen menestykselliseen puolustustaiteluun. Prikaatin komentajan kannalta asia on vähintään saman suuntainen tulevassa sodassa. Joukkojemme määrän sekä vihollisen iskukyvyyn ja ilmaylivoi-man huomioon ottaen prikaatia ylemmän johtoportaan kyky osoittaa reservejä riittävästi ja oikea-aikaisesti on tutkittava. Samoin on tutkittava kykyä reser-

vin käytöllä irroittaa aina uusi reservi lähtien siitä, että prikaatin kyky jatkuviin vastahyökkäyksiin ei tunnu reaaliselta.

Puolustuksen sitkeys ja joustavuus ovat tällä hetkellä lähes vastakkaisia tekijöitä, vaikkakin taktillisesti molempien yhdistelmä tilanteen vaatimusten mukaisesti painotettuna olisi edullista. Puolustuksen pysyvyyttä ja taistelukestävyyden voimakasta korostusta puoltavat mm hyökkääjän käytössä olevan asevaikutuksen eri mahdollisuudet. Elävän voiman suojaaminen avopoteroin ei ole enää riittävä. Linnoittautumisastetta on kyettävä nostamaan. Mikäli puolustusasemat on taktillisesti oikein sijoitettu maastoon, ovat mahdolliset uudet asemat syvyydessä todennäköisesti maastotekijöiltään useimmiten epäedullisemmat eikä niitä ilmeisestikään ole ehditty ennalta linnoittaa.

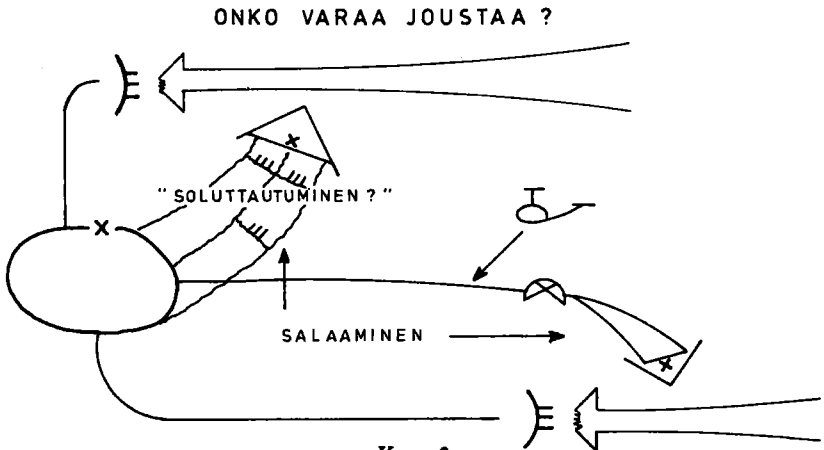

Kuva 2

Mikäli hyökkääjä onnistuu painopistesuunnassa murtamaan puolustuksemme, emme ehkä kykene aina vastahyökkäyksin saamaan menetettyä aluetta takaisin tai se ei ehkä ole joukkojen kokonaiskäytön kannalta tarkoituksenmukaistakaan. Taktillisesti tämänkaltainen menettely esimerkiksi reservin käyttöä ajatellen on yleisesti hyväksytty. Johtopäätöksenä on vaatimus puolustuksen syvyydestä ja joustavuudesta. On tehtävä johtopäätökset prikaatin pataljoonien lukumääräisestä riittävydestä ja toisaalta ylempien johtoportaiden mahdollisuuksista tukea prikaatia alistamalla sille reservejään.

Hyökkäys

Hyökkäys on ainoa taistelulaji vihollisen lopulliseksi tuhoamiseksi ja menetettyjen alueiden takaisinvaltaamiseksi. Hyökkäyksen avulla kykenemme tempaamaan aloitteen ja muuttamaan taistelukentän tilanteet meille edullisiksi. Taktiikkamme mukaiset periaatteet hyökkäyksen suoritustavasta, suuntaamisesta ja tavoitteista ovat varmasti käyttökelpoisia. Sen sijaan kykymme hyökätä on suurvaltajoukkojen teknillisen ja materiaalsen kehityksen myötä asetettava kriittisen tarkastelun kohteeksi. Yllätys on eräs hyökkäyksen menestymisen perustekijöistä. Edellä on todettu, että suorituskykyjen vertailu taistelun lopputuloksen ennustamiseksi on mahdotonta. Sen sijaan suorituskykymme vertaaminen taktiikkamme mukaisiin hyökkäyksen toimintoihin yleensä — tämänhetkisen taistelun kuvan mukaisissa olosuhteissa — saattaa osoittaa konkreettisia kehittämistarpeita. Kuvassa 3 on esitetty periaatteellisesti prikaatin hyökkäyksen problematiikkaa.

Prikaatin puitteissa huomio kiinnittyy pataljoonamme marssipituuksiin ja kykyyn kehittää itsensä hyökkäykseen suoraan liikkeestä. Ellemme kykene salaamaan hyökkäyksen suoritusta, olisi ainakin kyettävä yllättämään sen nopeudella. Tämä eliminoisi osan vihollisen torjuntatoimista. Vaihtoehtona on niiden keinojen ja menetelmien etsiminen, jotka takaavat hyökkäyksen salaamisen. Ratkaisu löytynee soluttautumista lähentelevien etenemistapojen tutkimisesta ja kehittämisestä. Kuitenkaan emme saa unohtaa vihollisen tiedustelun tehoa ja ulottuvuutta. Onko harhauttaminen sittenkin ainoa todella tehokas keino yllätyksen takaamiseksi ja onko se jo esimerkiksi prikaatin hyökkäyksen olennainen osa? Mikä joukko harhauttaa — suojaava osa, iskevä osa vai prikaatin reservi?

Prikaatin hyökkäys on sarja pataljoonien hyökkäyksiä. Jos esimerkki-prikaatimme neljästä pataljoonasta yksi muodostaa suojaavan osan, on tämä sarja yhtä kuin kolme pataljoonan iskua. Kuitenkaan emme voi kuvitella meikäläisen pataljoonan hyökkäystä sellaiseksi, että se kertarysäyksellä murtaa kaiken tieltään. Hyökkäyksen nopea etenemistä on meidän mahdollista toivoa vasta sitten, kun vihollisen henkinen selkäranka on murrettu. Sana "isku" kuvaa ehkä nykyoloissa hyvin pataljoonamme hyökkäystä. Hyökkäyksen lopputulos on ensisijaisesti kiinni tulivoimasta, nimenomaan epäsuoran tulen määrät ja tehosta. Ellei tulituen määrää ja tehoa kyetä lisäämään, on ilmeisesti ainoa keinomme lisätä "iskujen" määrää ja tiheyttä. Ehkäpä juuri tässä on tie, jolta ratkaisua onkin haettava. Jos emme kykene ra'alla voimalla takaamaan menestystä, olisikin meidän ehkä pyrittävä ratkaisuihin jatkuvilla hyökkäyksillä, jotka juuri jatkuvuutensa ja tiheytensä ansiosta murtavat ensin vihollisen aloitekyvyn ja lopulta taistelukestävyuden.

Taistelu vihollisen selustassa ja sivustoilla

Alueellinen taistelu käydään syvällä alueella. Edellä on korostettu nimenomaan vihollisen selustassa käytävän taistelun merkitystä koko sotatoimen onnistumiselle. Ilmeisesti paikallispuolustusjärjestelmän teho ei ainakaan kaikkialla ole riittävä, joten meidän on valmistauduttava määrätietoisesti yleisjoukkojen käyttöön vihollisen selustassa ja sivustoilla. Tämän taistelun tarkoitus voi olla kahdenlainen. Joko pyritään tehollisesti mittaviin tuloksiin lyhyessä ajassa antautumalla myös pitempiaikaisiin taisteluihin valitsemillamme alueilla tai ensisijaisesti sissitoiminnan keinoja käyttäen pyritään pitemmän ajan kuluessa tuottamaan riittävät tappiot. Edellinen tapa merkitsisi käytännössä taistelua yleisjoukkojen tapaan. Ratkaisu vaatii ainakin riittävän ilmatorjuntasuojan ja epäsuoran tulituen, eikä siten liene tällä hetkellä toteutettavissa, jotta se voitaisiin valita päätaistelutavaksi.

Sissitoiminan keinoin käytävä taistelu on suoritettavissa tiettyyn rajaan saakka väijyntätaisteluna. Kuitenkin vihollisen ryhdyttyä vastatoimiin sissejä vastaan ja toisaalta varmistuessaan yhteyksiään, on aktiivisuutta kyettävä nostamaan. Emme saa sallia tilannetta, jossa vihollinen järjestelmällisesti saa keskittää vastatoimet yhtä joukkoamme vastaan kerrallaan. Taistelumme tulee olla niin laaja-alaista ja jatkuvaa, että vihollisen vastatoimien suunnitelmallinen ja johdonmukainen johtaminen ei ole mahdollista. Taistelukykyemme kannalta on kysymys siitä, millä ja miten me iskemme. Jalkaväki tarvitsisi joko joukkue- tai ryhmäkohtaisen raskaan aseensa, jolla kyetään suurella varmuudella osumaan lähietäisyydeltä ja jonka teho riittää pesäkkeen tuhoamiseen. Ratkaisumallina voisi olla esimerkiksi kevyen singon sirpaleammus tai vastaava. Osumatarkkuuden tulisi olla riittävä ainakin 200 metriin saakka, mieluummin kuitenkin pitemmälle. Toinen merkittävä väline on tarkkuuskivääri. Se on halvin täsmäase ja tehokas taitavan ampujan käsissä. Tarkkuuskivääriä on totuttu pitämään ensisijaisesti asemasotavaiheiden välineenä. Kuitenkin tarkkuuskivääri voi olla taktillisesti oikein käytettynä jopa ratkaiseva ase pienten joukkojen iskuissa. Se mahdollistaa tuhottavan vihollisen valinnan, millä saattaa olla merkittävä vaikutus vihollisen taistelumoraaliin.

Organisaatioiden kehittäminen

Taktiikkamme toimivuus on ilmeisesti keskeisin ongelmamme nykyisissä taistelukentän oloissa. Toimivuutta voidaan lisätä paitsi koulutuksen ja kertausharjoitusten avulla myös materiaalihankinnoin ja organisaatioita tarkistamalla. Puolustusvoimien taloudelliset resurssit eivät nykyisellään ainakaan välittömästi mahdollista laajoja ja koko sodanajan puolustusvoimiin vaikuttavia hankintoja. Organisaatioista sen sijaan päätämme itse. Jos pyrimme lisäämään puolustustaistelun kestävyyttä siten, että se perustuisi ensisijaisesti pataljoonien kestäviin ja torjuntavoimaisiin puolustusasemiin ja toisaalta asettaisimme vaatimuksen kahden joukkoyksikön varaamisesta reserviksi prikaatissa vihollisen lisääntyneiden toimintamahdollisuuksien vastapainoksi, olisi lopputuloksena vaatimus pataljoonien lukumäärän lisäämisestä prikaatissa. Hyökkäyksessä saattaa olla tarpeen lähteä siitä, että emme pyri tai voi pyrkiä käytössämme olevan epäsuoran tulen niukkuuden takia ainakaan kaikissa tilanteissa nopeisiin ja laajoihin tuhoamistaisteluihin. Niiden sijasta tulisikin pyrkiä jatkuihin operatiivisesti ja taktillisesti oikein suunnatuin iskuin murtamaan vihollisen aloitekykyä, minkä jälkeen sen tuhoaminen on jo olennaisesti helpommin suoritettavissa. Päädymme jälleen pataljoonien määrän lisäystarpeeseen iskujen jatkuvuuden takaamiseksi.

Pataljoonan hyökkäyksenkehittymistä on nopeutettava. Pataljoonan johtamisessa on todettu olevan ongelmia. Pataljoonan liikkeen salaamista on tehostettava. Kaikki nämä vaatimukset puoltavat pataljoonan miesvahvuuden pienentämistä.

Prikaatimme on miesvahvuudeltaan alueellista puolustusjärjestelmäämme ajatellen ilmeisen oikeaan osunut. Sen kokonaisvahvuutta ei liene tarpeen olennaisesti muuttaa. Ratkaisu tulisi hakea prikaatin elävän voiman sisäisestä uudelleenjaosta. Edelleen, maamme eri osien oloja ja eri vuodenaikoja ajatellen tulisi tutkia kaikkien paikallishankinnoin saatavien liikunta- ja kuljetusvälineiden käyttömahdollisuudet jopa siinäkin tilanteessa, että osa joukoistamme saisi eri tasoisen tie- ja maastoliikkuvuuden. Puolustusvoimissa on täysin tiedostettu polkupyörän käyttöarvo sekä operatiivisessa että taktillisessa mielessä. Sotilaskäyttöön soveltuvia polkupyöriä ei kuitenkaan ole mahdollista saada paikallis-hankintana.

Johtopäätöksiä taktiikan kehittämisestä

Taktiikan kehittämisen tulee pohjautua olemassa olevien tosiasioiden tunnistamiseen. Taktiikkamme ja sitä toteuttavien joukkojen on koulutuksensa, organisaatioidensa ja sotavarustuksensa puolesta vastattava nykytilannetta. Mikäli materiaalisia edellytyksiä kyetään kehittämään taktillisten tarpeiden pohjalta, on uusien sotavarusteiden hankintojen vaikutus otettava huomioon taktiikassa välittömästi, kun näitä on asetettavissa sodan ajan organisaatioiden käyttöön. Erityinen huomio on kiinnitettävä taktiikkamme toimivuuteen. Toimivuus on mitä suurimmassa määrin riippuvainen koulutuksen lisäksi organisaatioista ja niiden toimintamalleista. Näiden kehittäminen on puolustusvoimien päätettävissä.

Prikaatissa olisi sisäinen uudelleenjako toteutettava pataljoonan miesvahvuutta pienentämällä ja niiden lukumäärää lisäämällä. Pataljoonan keventämisen seurauksena laskee sen taistelukestävyys. Tämä on varmistettava esimerkiksi henkilötäydennysjärjestelmän avulla. Prikaatia kehitettäessä tulisi määrittää kullekin joukolle taktiikkamme vastaavat toiminnalliset suoritevaatimukset esimerkiksi liikkeen, ryhmittymisen ja tulen keskittämisen nopeuden osalta. Samoin on kyettävä löytämään keinot ja menetelmät, joilla joukot voidaan liikkeen ajaksi hajauttaa riittävästi ilman, että johdettavuus tai taktillinen keskitämien kärsivät.

Prikaatin puolustuksen kestävyuden lisääminen tulisi perustua ensisijaisesti pataljoonien puolustusasemiin. Näiden välialueille tunkeutunut vihollinen tulisi pysäyttää sulutteisiin ja tuhota epäsuoralla tulella tuetuin vastahyökkäyksin.

Prikaatin olisi kyettävä suorittamaan kaksi joukkoyksikön vastahyökkäystä saman vuorokauden aikana. Nykyinen organisaatio ei tätä aina mahdollista.

Hyökkäyksen taktilliset periaatteet tulisi määrittää siten, että nimenomaan oloissa, joissa epäsuora tulituki on rajallinen, hyökkäyksen teho perustuisi nykyistä selvemmin jatkuvien iskujen kerrannaisvaikutukseen. Hyökkäyksessä olisi entistä selkeämmin pyrittävä käyttämään hyväksi vihollisen liikettä kuvan 3 mukaisesti oman hyökkäyksemme suhteellisen ulottuvuuden lisäämiseksi.

Koska eräiden aseiden ja ampumatarvikkeiden määrässä olemme alivoimaisia, ei enempää puolustusta kuin hyökkäystäkään saisi päästää tilanteeseen, joka kehittyy laajamittaiseksi materiaali- ja väkiväkitaisteluksi. Tämä on estettävissä kohdistamalla aktiivinen toiminta vihollisen syvyyteen ja yhteyksille sen voimien hajottamiseksi. Vihollisen selustassa ja sivustoilla tapahtuvan taistelun taktiikkaa on tutkittava ja kehitettävä edelleen tarvittavaa sotavarustusta. Tämä lie-nee hyvin taloudellisten mahdollisuuksiemme rajoissa.

6. PÄÄTÄNTÄ

Edellä on esitetty näkemyksiä siitä, mitä operaatiotaidossamme ja taktiikas-
samme tulisi kehittää sekä eräitä mahdollisia ratkaisumalleja. Keskei-
simpiä ongelmiamme on toimivuuden puute. 1960-luvulla kehitettiin alueelli-
nen puolustusjärjestelmämme olemassa olevien tosiasioiden pohjalta. Sitä vas-
taavan operaatiotaidon kehittäminen on käynnissä. Eri organisaatioiden toimi-
vuuskokeiluja on suoritettu merkittävässä määrin viime vuosina. Samoin on
pääesikuntaan saatu yksinomaan kehittämistä päätoimisesti vastuussa olevia
henkilöitä 1970-luvulla.

Kehittämisestä puhuttaessa tarkoitetaan usein lähes yksinomaan vanhan so-
tavarustuksen uusimista tai uuden hankintoja. Taktiikan kehittämisen katso-
taan liittyvän uuden sotavarustuksen käyttöönottoon. Kyllä asia niin onkin,
mutta me taistelemme vain sillä välineistöllä ja niillä organisaatioilla, jotka
ovat käytettävissämme sodan puhjetessa. Olemassa olevan välineistömme käyt-
tötapojen ja -menetelmien sekä organisaatioidemme uudistaminen tulisi toteut-
taa siten, että ne vastaavat toimivuudeltaan tämänhetkisiä taistelukentän oloja
ja sodan kuvaa niin hyvin kuin mahdollista.

Operaatiotaidon ja taktiikan sekä näiden edellyttämien organisaatioiden ke-
hittämiseksi tulisi uhrata nykyistä selvästi enemmän voimavaroja. Erityisen tär-
keätä olisi selvien vaihtoehtojen keskinäisen toimivuuden vertailu samoissa, to-
dellisuutta vastaavissa oloissa.

Perusyhtymämme kehittäminen voitaisiin nähdä vaiheittain tapahtuvaksi
seuraavasti:

1. Elävän voiman sisäinen uudelleenjako prikaatissa käytettävissä olevan sotavarustuksen puitteissa, tavoitteena edellä esitetty toimivuuden lisääminen.
2. Prikaatin vanhentuneiden taisteluvälineiden uusiminen ja tiettyjen suurimpien taistelutehoa vähentävien puutteiden poistaminen perushankinnoin maamme eri osien olot huomioon ottaen.
3. Puolustusvoimien johdon esittämien selvästi operaatiokykyisempien yhtymien luominen. Tämä tulisi tapahtua selkeiden eri periaatteisiin pohjautuvien vaihtoehtojen pohjalta.

Puolustusvoimien johdon vaatimukset nimenomaan maavoimien materiaalsen kehittämisen turvaamiseksi ovat varmasti oikeutettuja ja perusteltuja. Kuitenkaan emme voi tämänhetkistä operaatiotaitoamme ja taktiikkaamme perustaa yksinomaan näihin. Operaatiotaidon ja taktiikan tulee olla tämän hetken realiteetteihin perustuvaa. Operaatiotaito ja taktiikka on nähtävä alati kehittyvinä suureina, joissa materiaalsen edellytysten muutoksien ei välttämättä tarvitse kulkea samaa tahtia teorian ja organisaatioiden kehittymisen myötä.

L ä h t e i t ä

Iisakkala A-I

Yhtymän taistelun erityispiirteitä alueellisesti puolustuksessa. Esitelmä Suomen Sotatieteellisen Seuran kuukausikokouksessa 5. 3. 1973.

Näkökohtia taktiikan, sotavarustuksen ja organisaatioiden kehittämistä perusyhtymämme puitteissa. Esitelmä Suomen Sotatieteellisen Seuran kuukausikokouksessa 15. 9. 1980.

Ilmola I

Operaatiotaidon ja taktiikan kehitysnäkymät 1980-luvulle. Tiede ja Ase n:o 35/1977.

Kekkonen U

Tamminiemi

Weilin + Göös, Espoo 1980

Koskimaa M

Sotatekniikan kehitys 1970-luvulla

Tiede ja Ase n:o 31/1973

Sotatekniikan vaikutus taktiikkaan

Tiede ja Ase n:o 32/1974

Ludendorff E

Sotamuistelmani 1914—18

WSOY, Porvoo 1919

Manstein v. E

Verlorene Siege

Athenäum Verlag, Frankfurt am Main 1955

Puolustusvoimain pääesikunnan sotahistoriallinen toimisto**Suomen Sota 1941—1945****SKS, Helsinki, Savo Oy Kuopio 1952—65****Pääesikunta****Suojelun käsikirja****Länsi-Savo Oy, Mikkeli 1980****Sotatieteen Laitos****Talvisodan historia 1—3****WSOY, Porvoo 1977—78****Tippelskirch, v. K****Toisen maailmansodan historia I—IV****WSOY, Porvoo 1959****Toinen parlamentaarinen puolustuskomitea****Komiteamietintö 3. 6. 1976****Valtion painatuskeskus, Helsinki 1977**